

You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Działalność Biblioteki Instytutu Pedagogicznego w Katowicach na rzecz nauczycielstwa Górnego Śląska w latach 1928-1939

Author: Maria Kycler

Citation style: Kycler Maria. (2011). Działalność Biblioteki Instytutu Pedagogicznego w Katowicach na rzecz nauczycielstwa Górnego Śląska w latach 1928-1939. „Nowa Biblioteka” (Nr 1 (2011), s. 81-106).

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Nowa Biblioteka
nr 1 (8), 2011

Maria Kycler

Oddział Gromadzenia, Uzupełniania i Opracowania Zbiorów
Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
e-mail: gama@bg.us.edu.pl

**DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEKI INSTYTUTU PEDAGOGICZNEGO
W KATOWICACH NA RZECZ NAUCZYCIELSTWA GÓRNEGO ŚLĄSKA
W LATACH 1928-1939**

ABSTRAKT:

Praca, w oparciu o materiały źródłowe, prezentuje działalność Biblioteki Instytutu Pedagogicznego w Katowicach w latach 1928-1939; omawia księgozbiór biblioteki oraz służbę informacyjną na rzecz użytkowników.

SŁOWA KLUCZOWE:

Biblioteka Instytutu Pedagogicznego. Działalność informacyjna. Edukacja nauczycieli. Profil gromadzenia. Zbiory biblioteczne.

Wstęp

Rola i znaczenie Instytutu Pedagogicznego w Katowicach jako wyższej uczelni humanistycznej działającej na terenie województwa śląskiego w latach 1928-1939 jest niepodważalna. Wielokrotnie podnoszono jego zasługi na polu organizacji nauki i krzewienia kultury pedagogicznej wśród nauczycielstwa śląskiego. Szczególnie silnie podkreślano narodowy charakter kształcenia nauczycieli, ze względu na potrzebę repolonizacji Górnego Śląska [1; 7; 8; 12; 15; 16; 20].

Działalność dydaktyczna i naukowo-badawcza Instytutu Pedagogicznego w okresie międzywojennym koncentrowała się wokół:

- dokształcania nauczycieli pod względem pedagogiczno-psychologicznym oraz przedmiotowym;
- organizowania pedagogicznych badań naukowych;
- popularyzacji wiedzy, kultury pedagogiczno-psychologicznej w środowisku oświatowym [19, s. 190].

Biblioteka Instytutu Pedagogicznego (dalej BIP) będąc integralną częścią uczelni stanowiła cenne źródło wiedzy i podstawowe zaplecze dla pracy dydaktycznej oraz badań naukowych tam prowadzonych. Popularyzując kulturę humanistyczną na Śląsku budowała jednocześnie autorytet Instytutu Pedagogicznego w Katowicach [9; 14; 22].

W artykule, w oparciu o materiały źródłowe, dokonana zostanie analiza zawartości tzw. działu zasadniczego i działu czasopism księgozbioru BIP¹ oraz omówione będą sposoby realizacji funkcji informowania o zbiorach i ich treści.

Gromadzenie zbiorów

Biblioteka została utworzona w 1928 r. jako podręczny księgozbiór pracowników i słuchaczy Instytutu Pedagogicznego. Za datę jej powstania przyjmuje się 23 listopada 1928 r.; w tym dniu założono księgę inwentarzową BIP i dokonano pierwszych wpisów [22, s. 123].

Projekt organizacji Instytutu Pedagogicznego w Katowicach w swym szkicu ramowym z maja 1928 r. przewidywał „założenie wielkiej biblioteki pedagogicznej wraz z czytelnią” [3, k. 6]. Idea ta znalazła odzwierciedlenie w *Regulaminie Biblioteki Pedagogicznej w Katowicach*, gdzie w § 1. zapisano, iż jest ona „pomyślana i urządzona jako księgozbiór dzieł naukowych z dziedziny wiedzy o wychowaniu (pedagogika oraz jej nauki pomocnicze tj. psychologia, biologia, socjologia, filozofia, historia wychowania, szkolnictwo, dydaktyka i metodyka przedmiotów nauczania), oraz jako warsztat pracy naukowej w tych dziedzinach, gromadzi ogół odnośnej polskiej bieżącej produkcji wydawniczej, jako też ważniejsze publikacje obce” [13, s. 73].

Od początku swego istnienia BIP była otaczana troskliwą opieką władz Instytutu. W inauguracyjnym wykładzie w dniu 28 października

---

¹ Formalnie zbiory BIP podzielono na trzy działy: zasadniczy, czasopism oraz podręczników szkolnych. Ten ostatni był tworzony wyłącznie w oparciu o darowizny wydawców.

1928 r., dyrektor Instytutu Pedagogicznego Zygmunt Mysłakowski zapowiadał, iż „słuchacze będą mieli do dyspozycji odpowiednią bibliotekę pedagogiczną, zaopatrzoną w najnowsze dzieła pedagogiki i dydaktyki poszczególnych przedmiotów oraz literaturę pomocniczą” [3, k. 11]. Nie szczędzono więc starań i środków na pomnażanie i wzbogacanie zbiorów książnicy. Księgozbiór systematycznie rósł poprzez kupno, dary i wymianę.

W analizie rozwoju księgozbioru BIP trudność sprawia dowolność, a czasami sprzeczność danych statystycznych z poszczególnych okresów jej działalności [6, 1929, s. 114; 6, 1931, z. 4, s. 175; 6, 1932, z. 4, s. 207; 6, 1938, z. 4, s. 382; 10; 11; 21; 22, s. 124; 24]. Ostatecznie, opierając się na przeinwentaryzowanym katalogu przyjęto, że w 1939 r. księgozbiór liczył 7 875 tytułów wydawnictw zwartych oraz około 2 000 woluminów wydawnictw ciągłych.

Głównym źródłem finansowania biblioteki były środki celowe wydzielone z budżetu Instytutu. Pozwalały one na kupno najnowszej literatury, zakup antykwaryczny uzupełniający luki w posiadanych już zbiorach, np. roczników czasopism oraz na prenumeratę wydawnictw ciągłych; specjalny nacisk kładziono na wydawnictwa kierunkowe, szczególnie w odniesieniu do książek i czasopism zagranicznych. Na dokonywane zakupy wpływały dezyderaty kadry naukowo-dydaktycznej oraz sami czytelnicy, którzy do tzw. księgi życzeń mogli zapisywać tytuły potrzebnych im dzieł naukowych [13, s. 75]. Ta otwarta polityka gromadzenia zbiorów sprawiała, iż księgozbiór był na bieżąco wykorzystywany, stale rosło grono czytelników i ugruntowywało się przekonanie, że „biblioteka jest nastawiona na zaspokajanie potrzebowań książki pedagogicznej” [22, s. 129].

Zasób biblioteki powiększyły darowizny osób prywatnych i instytucji, m.in. Wydziału Oświecenia Publicznego Województwa Śląskiego, księgozbiór po zlikwidowanej okręgowej bibliotece nauczycielskiej oraz egzemplarze ofiarowane przez wydawców podręczników szkolnych. Zbiory były regularnie zaopatrywane darami takich instytucji wydawniczych jak Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie czy „Książnica-Atlas” z siedzibą w Warszawie i Lwowie. BIP nawiązała ścisłe kontakty wymienne z wydawcami czasopism krajowych. Warto podkreślić, iż prawie wszystkie bieżące polskie wydawnictwa ciągłe biblioteka otrzymywała drogą wymiany za „Chowanę”.

Charakterystyka zbiorów

Kwerenda wydane go drukiem *Katalogu Biblioteki Instytutu Pedagogicznego* oraz dodatku do „Chowanny” pt. *Sprawy Szkolne na Śląsku* dowodzi, iż na potrzeby kształcących się nauczycieli gromadzono polską i obcą literaturę związaną z programem studiów [8, s. 17-20, 28; 17, s. 191-192; 19, s. 191]: podręczniki, monografie i dzieła naukowe z zakresu pedagogiki, psychologii, socjologii wychowania i innych dziedzin wiedzy objętych studiami nauczycielskimi a także podręczniki szkolne. W księgozbiorze nie zabrakło również polskich i zagranicznych czasopism pedagogicznych.

Najliczniej reprezentowanymi dziedzinami wiedzy była literatura na temat podstawowych i szczegółowych dyscyplin pedagogiki oraz dyscyplin pomocniczych nauk pedagogicznych.

Podstawę źródłową pedagogiki ogólnej stanowiły przede wszystkim podręczniki. W zbiorach BIP znajdowało się wiele znaczących polskich podręczników opracowanych i wydanych w latach dwudziestych i trzydziestych XX w., reprezentujących różne opcje metodologiczne. Czytelnicy mogli korzystać m.in. z pozycji autorstwa takich znaczących myślicieli okresu międzywojennego jak: Sergiusza Hessena *Podstawy pedagogiki* (Warszawa 1931); Zygmunta Mysłakowskiego *Pedagogika, jej metody i miejsce w systemie nauk* (Warszawa 1933) oraz *Pedagogika ogólna* (Warszawa 1935); Romana Nawroczyńskiego *Polska myśl pedagogiczna. Jej główne linie rozwojowe, stan współczesny i cechy charakterystyczne* (Lwów 1938).

Wiedzę o podstawach wychowania i metodologii badań w zbiorach BIP dostarczały m.in. prace: Ludwika Jaxa-Bykowskiego *Zasady pedagogiki doświadczalnej ze szczególnym uwzględnieniem szkoły polskiej* (Lwów 1920); Ludwiki Jeleńskiej *Sztuka wychowania* (Warszawa 1930); Janiny Melchertówny *Zagadnienia pedagogiczne* (Lwów 1928); Lucjana Zarzeckiego *Wstęp do pedagogiki* (Lwów 1922). Uzupełnieniem działu pedagogiki ogólnej były m.in.: Tadeusza Bornholza *Organizacja i technika pracy wychowawczej* (Warszawa 1931); Antoniego Danysza *O wychowaniu* (Lwów 1925); Fritza Gansberga *Demokratische Pädagogik* (Leipzig 1911); Georga Grunwalda *Die Pädagogik des 20. Jahrhunderts* (Freiburg im Breisgau 1927); Fransa de Howre'a *Podstawy współczesnej pedagogiki* (Włocławek 1938); Richarda Hönigswalda *Über die Grundlagen der Pädagogik* (München 1927); Zygmunta Kukulskiego *Główne momenty myśli i badań pedagogicznych* (Lublin 1923); Augusta Messera *Pädagogik der Gegenwart* (Leipzig 1931); Willy'ego Mooga *Grundfragen der*

Pädagogik der Gegenwart (Osterwieck 1923); Emila Mysłowskiego *Metody wychowania współczesnego* (Poznań 1931); Jana Piątka, Kazimierza Sośnickiego *Wychowanie i nauczanie* (Warszawa 1932); Ericha Sterna *Einleitung in der Pädagogik* (Halle 1922); *Z teorii i praktyki wychowania. Referaty wygłoszone na konferencjach i zjazdach dyrektorów i nauczycieli Okręgu Szkolnego Warszawskiego w latach szkolnych 1931/32 i 1932/33* (Warszawa 1933).

W literaturze okresu międzywojennego dość często pojawiało się zagadnienie pedagogiki eksperymentalnej. Na półkach BIP czytelnicy mogli znaleźć m.in.: Alfreda Bineta *Die neuen Gedanken über das Schulkind* (Leipzig 1912); Edouarda Claparede'a *Psychologia dziecka i pedagogika eksperymentalna* (Warszawa 1927); Johna Deweya *Moje pedagogiczne credo* (Lwów 1933); Aleksandra Hertza, Łucji Kipowej *W poszukiwaniu nowych metod pracy oświatowej* (Warszawa 1932); Wilhelma Augusta Laya *Experimentelle Didaktik* (Leipzig 1920); Ernsta Meumanna *Zarys pedagogiki eksperymentalnej* (Turek 1930); Roberta R. Ruska *Pedagogika eksperymentalna* (Lwów 1926).

Ważnym elementem oddziaływania wychowawczego była praca nad kształtowaniem uczuć i postaw społecznych oraz patriotycznych. Pomocą dla nauczycieli w uświadamianiu wychowankom ich obowiązków wobec kraju służyły m.in. takie prace teoretyczne jak: Waleriana Adamskiego *Wychowanie państwowe* (Poznań 1933); Stanisława Czernika *Uwagi o wychowaniu obywatelsko-państwowym* (Ostrzeszów 1932); Stefana Drzewieckiego *Wychowanie obywatelsko-państwowe w nowych programach* (Warszawa 1933); Z. Mysłakowskiego *Wychowanie państwowe a narodowe* (Lwów 1931); Waldemara Osterloff'a *Wychowanie obywatelskie* (Łódź 1921), *Wychowanie obywatelskie i oświata powszechna* (Warszawa 1919); Stanisława Seweryna *Uwagi o wychowaniu obywatelsko-państwowym* (Łódź 1930); K. Sośnickiego *Podstawy wychowania państwowego* (Warszawa 1933); L. Zarzeckiego *Wychowanie narodowe* (Warszawa 1929); Mieczysława Ziemnowicza *Wychowanie narodowe czy państwowe i jego istota* (Kraków 1931).

Zbiory BIP niosły informacje na temat funkcjonowania szkolnych organizacji młodzieżowych, wzmacniających funkcje wychowawcze szkoły i zwiększających efekty jej pracy. Formom działalności samorządu uczniowskiego oraz organizacji młodzieżowych były poświęcone m.in. prace: Wiktora Ambrosiewicza *Sztandar szkolny* (Warszawa 1934); Roberta Baden-Powella *Wskazówki dla skautmistrzów* (Warszawa 1930); Szczepana Eugeniusza Bońkowskiego *Szkolna kasa oszczędności* (Warszawa 1926); Adolphe'a Ferrière'a *Samorząd uczniowski* (Warszawa 1933); Wiktora Frantza *Tworzenie zastępów*

harcerskich (Lwów 1938); Wandy Frantzowej *Zakładanie gromad zuchowych* (Lwów 1938); Hipolity Gnoińskiej *Obchody, uroczystości i inne fragmenty z życia szkolnego* (Warszawa 1934); Stanisława Sedlaczka *Harcerstwo* (Warszawa 1932), *Wytyczne metodyki harcerskiej* (Warszawa 1931); Michała Stefanowskiego *Samorząd uczniowski w praktyce* (Warszawa b.r.); Władysława Przanowskiego, Marii Szczawińskiej, Józefa Wójcika *Samorząd w szkole powszechnej* (Warszawa 1928); Rudolfa Taubenschlaga *Samorząd uczniowski jako czynnik wychowania społecznego* (Warszawa 1932).

Wyrazem poglądów głoszonych w Instytucie Pedagogicznym, iż odpowiedzialność za wyniki wychowania i nauczania musi się rozkładać zarówno na dom jak i na szkołę, była zgromadzona w BIP literatura. Na temat koordynacji pracy wychowawczej domu i szkoły pisali m.in.: Juliusz Adamski *Koło rodzicielskie i patronaty klasowe* (Rohatyn 1933); L. Jaxa-Bykowski *Współdziałanie domu i szkoły w wykształceniu przyrodniczym młodzieży* (Warszawa po 1932); A. Ferrière *Die Erziehung in der Familie* (Zürich 1927); Józef Janota-Bzowski *Szkoła i rodzina, ich wzajemny stosunek i formy współżycia* (Lwów 1930); Zenon Klemensiewicz *Opieka rodziny nad mową dziecka* (Lwów 1932); Aleksander Kulczycki *Pedagogika „wolnego czasu” a dom, szkoła i społeczeństwo* (Lwów 1937); Adolf Rondthaler *Czego szkoła oczekuje od rodziców* (Lwów 1930); Emilia Steinbokówna *Współpraca domu ze szkołą* (Lwów 1930).

Księgozbiór BIP w sposób skrótowy i selektywny obrazował powszechne i polskie historyczne dziedzictwo oświatowo-wychowawcze w teorii i praktyce pedagogicznej. Całokształt rozwoju myśli i praktyki pedagogicznej na szerokim podłożu prądów umysłowych prezentowały przede wszystkim monografie Stanisława Kota *Dzieje wychowania* (Kraków 1928) oraz *Historia wychowania*. T. 1-2 (Łódź 1934) uzupełnione *Źródłami do historii wychowania*. Cz. 1-2 (Warszawa 1929-1930). Z innych wydawnictw warto wspomnieć rozprawę W. Osterloff *Przodownicy myśli pedagogicznej na Zachodzie od czasów Odrodzenia* (Warszawa 1918); Stefana Rudniańskiego *Idea wychowania społecznego w dziejach myśli pedagogicznej* (Warszawa 1938), zaś z prac obcojęzycznych A. Messera *Geschichte der Pädagogik*. Bd. 1-3 (Breslau 1925).

O postępujących przemianach europejskich ideałów wychowawczych w poszczególnych epokach informowały także gromadzone monografie i teksty źródłowe, np. Franciszek Smółka opisywał *Szkolnictwo greckie w starożytnym Egipcie* (Lwów 1921) zaś naturalistyczną pedagogikę Jeana Jacquesa Rousseau i wyrastającą z niej nieco

później pedagogikę Johanna Heinricha Pestalozziego przybliżały prace: Fernanda Baldenspergera *Jean Jacques Rousseau* (Paris 1921); J.J. Rousseau *Emil czyli o wychowaniu* (Warszawa 1930); Z. Kukulskiego *Pestalozzi w Polsce na początku XIX stulecia* (Lublin 1930); W. Osterloff *Prorok pedagogiki nowoczesnej, Henryk Pestalozzi* (Warszawa 1910); Feliksa Kirskiego *Jan Henryk Pestalozzi*. T. 1-3 (Warszawa 1927); Friedricha Delekata *Johann Heinrich Pestalozzi* (Leipzig 1928); J. H. Pestalozziego *Jak Gertruda uczy swoje dzieci* (Łódź 1923) i *Lienhardt und Gertrud* (Leipzig 1927).

W opisywanym księgozbiorze nie mogło zabraknąć miejsca na prace z dziejów polskiego szkolnictwa i myśli pedagogicznej. Próby reformy i podniesienia stanu oświaty szlacheckiej podjęte w Polsce w XVIII w. obrazowały *Ustawy szkolne dla polskiej prowincji pijarów* (Kraków 1925) Stanisława Konarskiego. Działalność i dziedzictwo Komisji Edukacji Narodowej, pierwszej w Europie centralnej publicznej magistratury szkolnej, opisali m.in. Hanna Pohoska w rozprawie *Sprawa oświaty ludu w dobie Komisji Edukacji Narodowej* (Kraków 1925) oraz Stanisław Tync w książce *Nauka moralna w szkołach Komisji Edukacji Narodowej* (Kraków 1922). Poglądy i życie czołowych przedstawicieli KEN przybliżały m.in. prace Ignacego Halperna *System pedagogiczny Jana Śniadeckiego* (Warszawa 1932); Władysława Konopczyńskiego *Stanisław Konarski* (Warszawa 1926); Czesława Leśniewskiego *Stanisław Staszic* (Warszawa 1926); Z. Kukulskiego *Pisma pedagogiczne Stanisława Staszica* (Lublin 1926); Mieczysławy Miterzanki *Działalność pedagogiczna Adama Kazimierza ks. Czartoryskiego, generała ziem podolskich* (Kraków 1931).

O rozwoju pedagogiki i oświaty pod zaborami pisali m.in. Kazimierz Konarski *Dzieje szkolnictwa w byłym Królestwie Kongresowym 1815-1918* (Kraków 1923); Jan Hulewicz *Udział Galicji w walce o szkołę polską 1899-1914* (Warszawa 1934); Z. Kukulski *Źródła do dziejów wychowania i szkolnictwa w Polsce z doby Izby Edukacji Publicznej 1807-1872* (Lublin 1931); Wanda Bobkowska *Nowe prądy w polskim szkolnictwie ludowym na początku XIX w.* (Kraków 1928); Ludwik Ręgorowicz *Szkolnictwo W. M. Krakowa w dobie Kuratorii Józefa hr. Załuskiego* (Warszawa 1930); *Walka o szkołę polską w 25-lecie strajku szkolnego* pod redakcją S. Drzewieckiego, Zygmunta Nowickiego i Teofila Wojeńskiego (Warszawa 1930) oraz Stanisław Łempicki *Polskie tradycje wychowawcze* (Warszawa 1936). Teoretykom dziewiętnastowiecznej polskiej myśli pedagogicznej i filozofii wychowania poświęcili również uwagę Jan Bulanda w rozprawie *Wśród*

poglądów pedagogicznych B.F. Trentowskiego (Ropczyce 1930) oraz W. Osterloff *Ewaryst Cieszkowski* (Łódź 1921).

Sporo miejsca w zbiorach BIP zajmował dział dydaktyczno-metodyczny. Znalazły się w nim książki prezentujące metody nauczania przedmiotów szkolnych lub wybranych treści. Dokładną analizę treści przedmiotów humanistyczno-społecznych oraz rozpoznanie metod i środków umożliwiających uczniom opanowanie tych treści umożliwiała lektura m.in. następujących pozycji: Ludwik Bandura, Stanisław Nowaczyk *Historia w szkole powszechnej* (Poznań 1930); Jan Bohucki, Kazimierz Żychała *Nauczanie łączne* (Kraków 1932); Jan Biliński *Nauczanie języka polskiego* (Poznań 1929); Edmund Chodak *Dydaktyka i metoda języka polskiego* (Warszawa 1930); Tadeusz Czapczyński *Metoda ćwiczeń stylistycznych* (Lwów 1929); Jadwiga Dańcewiczówna *Jak realizować nowy program języka polskiego* (Warszawa 1933); Konrad Drzewiecki *Zarys metodyki języka polskiego* (Warszawa 1914); Anna Fiszerówna *Nauka historii w szkole powszechnej* (Warszawa 1930); Bronisław Gebert *Jak uczyć historii w szkole powszechnej* (Lwów 1927); Stefan Glixelli *Dydaktyka języka i kultury francuskiej* (Poznań 1933); Władysława Hoszowska *Jak realizować nowy program historii. Cz.1-2* (Warszawa 1933-1934) oraz *Zajęcia praktyczne w dziedzinie kultury życia codziennego w szkole powszechnej* (Warszawa 1933); Jan Jakóbiec *Podstawowe wskazania dydaktyczne* (Kraków 1928), *Przewodnik i wzory metodyczne do nauki języka niemieckiego* (Lwów 1929); Ludwika Jeleńska *Metodyka pierwszych lat nauczania* (Warszawa 1929); Z. Klemensiewicz *Dydaktyka nauki o języku ojczystym* (Warszawa 1929), *Metodyka nauczania głosowni opisowej* (Lwów 1926) oraz *Metodyka nauczania głosowni opisowej w gimnazjum* (Lwów 1926); Z. Klemensiewicz, Maria Majewiczówna, Tadeusz Lehr-Splawiński *Gramatyka polska w szkole powszechnej* (Lwów 1926); Jan Piątek *Jak uczyć języka niemieckiego w szkole powszechnej* (Lwów 1928); H. Pohoska *Dydaktyka historii* (Warszawa 1928), *Historia w szkole powszechnej* (Warszawa 1933).

O tym jak skutecznie przekazywać uczniom wiedzę z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych informowali m.in.: Janina Antoniewicz *Ćwiczenia i obserwacje biologiczne w ogrodzie* (Warszawa 1928); Zofia Bohuszewiczówna *Lekcje botaniki* (Warszawa 1925); Jan Czystowski, M. Kowalewski *Jak realizować nowy program przyrody martwej* (Warszawa 1933); Eugenia Dudkówna, Janina Strzelecka *Jak realizować nowy program matematyki, Cz. 2* (Warszawa 1933); Rudolf Hajnos, Ludomir Sawicki *Metodyka geografii dla stopnia 1. szkoły powszechnej* (Kraków 1929); Jan Harabaszewski *Metodyka chemii*

(Warszawa 1932); Mieczysław Jeżewski *Nauczanie fizyki* (Lwów 1932); Michał Mścisz *Zarys metodyki geografii* (Warszawa 1929); Sergiusz Neapolitański *Zarys dydaktyki matematyki* (Warszawa 1929); Stanisława Niemcówna *Dydaktyka geografii* (Lwów 1929); Otton Nikodym *Dydaktyka matematyki czystej w zakresie gimnazjum wyższego*. [T.] 1 (Lwów 1930); Stanisława Rychterówna, Teodora Męczkowska *Metodyka przyrodoznawstwa* (Warszawa 1921) oraz *Ćwiczenia z przyrody martwej* (Warszawa 1921).

Literaturę metodyczną z zakresu nauczania przedmiotów artystyczno-technicznych i wychowania fizycznego w zbiorach BIP reprezentowali m.in.: Juliusz Chudzikowski *Wzory planów szczegółowych nauki rysunków* (Lwów 1928); Maria Germanówna *Gimnastyka w szkole powszechnej* (Lwów 1926) oraz *Gry i zabawy w szkole powszechnej* (Lwów 1928); Tadeusz Mayzner *Jak realizować nowy program śpiewu* (Warszawa 1933); Henryk Policht *Nauka rysunku* (Kraków 1933); H. Policht, Gabriel Leńczyk *Podręcznik do nauczania rysunków* (Kraków 1928); Michał Sowiński *Nauczanie robót ręcznych* (Kraków 1930); Józef Tor *Plastyka w szkole. Nauka rysunku* (Katowice 1930); Edward Zielke *Nauczanie śpiewu w szkole powszechnej* (Łódź 1930).

BIP udostępniała także wydawaną od 1929 r. serię „Poradnik w Sprawach Nauczania i Wychowania oraz Administracji w Szkołach Średnich Ogólnokształcących i w Seminarjach Nauczycielskich”, kontynuowaną w latach 1934-1939 przez „Poradnik w Sprawach Nauczania i Wychowania oraz Administracji w Szkołach Ogólnokształcących”. Dział dydaktyczno-metodyczny uzupełniały podręczniki szkolne.

Kwerenda katalogu BIP pod kątem szczegółowych dyscyplin pedagogicznych sugeruje stosunkowo niewielką liczbę zgromadzonych prac z dziedziny pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Jako przykłady literatury z tego zakresu można przytoczyć opracowania: Marii Ankiewiczowej *Racjonalne wychowanie dziecka do lat 7* (Warszawa 1938); Marii Weryho-Radziwiłłowiczowej *Metoda wychowania przedszkolnego* (Lwów 1931); Susanne Engelmann *Die Erziehung des Mädchens* (Leipzig 1932). Obszerniej reprezentowane w literaturze jest zagadnienie edukacji nieformalnej i oświaty dorosłych. Wymienić tu można m.in. prace Romana Dyboskiego *Nauka a oświata pozaszkolna* (Warszawa 1924); Mariana Bronisława Godeckiego *Odczyty popularne dla dorosłych* (Warszawa 1923); *Przewodnik oświaty dorosłych* pod redakcją A. Konewki i Kazimierza Kornilowicza (Warszawa 1929) oraz

Zagadnienia oświaty dorosłych. Dwie konferencje pod redakcją K. Kornilowicza (Warszawa 1930).

W zbiorach BIP uwagę zwraca różnorodność prac z zakresu pedagogiki porównawczej, m.in.: Stefanii Ciesielskiej-Borkowskiej *Reforma szkolnictwa we Francji na tle społeczno-ekonomicznym warunków chwili obecnej* (Kraków 1928); S. Hessena, Nicholasa A. Hansa *Pedagogika i szkolnictwo w Rosji Sowieckiej* (Lwów 1933); Friedricha Hillera *Die Deutsche Schule* (Langensalza 1933); Wacława Junoszy *Szkolnictwo polskie w Niemczech* (Warszawa 1928); Stanisławy Niemcówny *Dzielo oświatowe Szwecji* (Kraków 1929); Petera Sandiforda *Szkolnictwo angielskie* (Warszawa 1927); *Školska reforma ve Vidni* pod redakcją Cyrila Stejskala, Ladislava Hanusa, Ladislava Koubeka (Praha 1929); Bogdana Suchodolskiego *Reforma szkolnictwa średniego w Niemczech* (Lwów 1927); M. Ziemnowicza *Szkolnictwo w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej* (Lwów 1934).

Analizę systemu wychowania i oświaty w Polsce zawierały m.in.: Zygmunta Kwiatkowskiego, Stefana Białasa *Ustrój i organizacja szkolnictwa* (Lwów 1937); Józefa Lipkowskiego *Prawidłowa organizacja szkolnictwa w Polsce* (Warszawa 1919); Jadwigi Michałowskiej *Zagadnienia wychowawcze w nowych programach* (Warszawa 1933); Jana Kwiecińskiego *Organizacja i prowadzenie powszechnej oświaty pozaszkolnej* (Szamotuły 1921); Aleksandra Litwina *Organizacja nauczania* (Warszawa 1932); *Reforma ustroju szkolnictwa w Polsce* (Warszawa 1928); B. Suchodolskiego *Polityka kulturalno-oświatowa w Polsce współczesnej* (Warszawa 1937); Ferdynanda Józefa Śliwińskiego *Organizacja władz szkolnych i szkolnictwa wszystkich stopni w Polsce Odrodzonej* (Warszawa 1929) oraz *Zasady nowego ustroju szkolnictwa polskiego* (Lwów 1934).

Uzupełnienie tego działu stanowiły wydawnictwa o charakterze urzędowym. Były to przede wszystkim przepisy i rozporządzenia władz oświatowych, programy nauczania i wychowania, wybory lektur. Jako przykład można przytoczyć: E. Gruszki *Ustawa o utrzymaniu szkół powszechnych* (Katowice 1930); Tadeusza Kaniowskiego *Ustawa o stosunkach służbowych nauczycieli z 1. lipca 1926 r.* (Lwów 1926); Józefa Lewickiego *Ustawodawstwo szkolne* (Kraków 1925); Władysława Lewickiego, Zenona Zakliki *Zbiór ustaw i rozporządzeń ministerialnych w zakresie szkolnictwa powszechnego, średniego i zawodowego, obowiązujących w całej Rzeczypospolitej, z dodaniem niektórych komentarzy i rozprawy o „Stanowisku inspektorów szkolnych i nauczycielstwa w Polsce”* (Lwów 1923); Stefanii Łotockiej *Plan pracy wychowawczej dla I-VII kl. szkoły powszechnej* (Lwów 1937); *Statut*

publicznych szkół powszechnych 7-letnich (Lwów 1938); Józefa Stypińskiego, Stanisława Marszałka *Prawo nauczyciela polskiego. Zbiór przepisów normujących stosunki służbowe nauczycieli szkół państwowych i publicznych ze szczególnym uwzględnieniem postanowień ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli* (Warszawa 1929); *Terminarz zajęć i czynności służbowych kierownika i nauczyciela publicznej szkoły powszechnej* (Lwów 1939); *Ustrój i organizacja szkolnictwa w Polsce* (Lwów 1934); Andrzeja Wiwczaruka *Plany pracy wychowawczej w klasach młodszych szkoły powszechnej I, II, III i IV* (Warszawa 1938) oraz *Plany pracy wychowawczej w klasach starszych szkoły powszechnej V, VI, VII* (Warszawa 1938); *Wytyczne dla autorów programów szkół ogólnokształcących* (Lwów 1934).

Dla pogłębienia kultury pedagogicznej słuchaczom Instytutu niezbędna była także wiedza z zakresu zawodu nauczycielskiego. Pozwalała ona lepiej zrozumieć czy wręcz zaakcentować problem osobowości nauczyciela i jej wpływ wychowawczy. BIP zgromadziła w swych zbiorach reprezentatywną literaturę pedeutologiczną tego okresu. Jako przykład polskich dociekań zmierzających do przedstawienia ideału wychowawcy należy wymienić wydania rozprawy Jana Władysława Dawida *O duszy nauczycielstwa* (Warszawa 1922 i 1932). Ważką pozycję na gruncie europejskim stanowiły książki Georga Kerschensteinera, a wśród nich *Die Seele des Erziehers und das Problem der Lehrerbildung* (Leipzig 1930) wraz z jej polskim przekładem Alfreda Toma zatytułowanym *Dusza wychowawcy i zagadnienie kształcenia nauczycieli* (Warszawa 1936) oraz *Theorie der Bildung* (Leipzig 1931). Dział uzupełniały prace Friedricha Schneidera *Erzieher und Lehrer* (Paderborn 1928) oraz *Psychologie des Lehrerberufes* (Frankfurt am Main 1923); Woldemara Oskara Döringa *Untersuchungen zur Psychologie des Lehrer* (Leipzig 1926); Stanisława Dobrowolskiego *Nauczyciel jako główny czynnik rozwoju szkolnictwa powszechnego* (Lwów 1922); Józefa Mirskiego *Nauczyciel-wychowawca* (Warszawa 1933); Z. Kwiatkowskiego, S. Białasa *Kwalifikacje zawodowe nauczycieli szkół powszechnych* (Lwów 1937) oraz praca badawcza Wandy Dzierzbickiej *O uzdolnieniach zawodowych nauczyciela-wychowawcy* (Lwów 1926).

Drugim co do wielkości działem księgozbioru była psychologia. Słuchacze Instytutu mieli do dyspozycji najnowsze podręczniki wiedzy psychologicznej, m.in.: L. Jaxa-Bykowskiego *Podręcznik do zajęć praktycznych z dziedziny psychologii* (Lwów 1925); *Handbuch der vergleichenden Psychologie*. Bd. 1-3 (Leipzig 1929); Walthera Moedego *Lehrbuch der Psychotechnik* (Berlin 1930); Edwarda Brandforda

Titchenera *Podręcznik psychologii* (Warszawa 1929); Władysława Witwickiego *Psychologia* (Lwów 1932), *Psychologia dla użytku słuchaczy wyższych zakładów naukowych*. T. 1-2 (Lwów 1930) oraz *Zarys psychologii* (Warszawa 1931).

BIP gromadziła monografie wpisujące się w nurt zainteresowań zarówno psychologii akademickiej (głównie psychologii poznawczej, osobowości, rozwoju człowieka) jak i psychologii stosowanej. Wiele publikacji dotyczyło psychologii indywidualnej; znaczna ich część to wydania w językach obcych, głównie w języku niemieckim. Katalog BIP zarejestrował m.in. prace: Alfreda Adlera *Praxis und Theorie der Individualpsychologie* (München 1930); Waltera Baadego *Allgemeine Einführung in das Geasmtgebiet der Psychologie* (Leipzig 1928); Charlesa Baudouina *Psychologie de la suggestion et de l'autosuggestion* (Delaux 1924); Franciski Baumgarten-Tramer *Der Charakter und die Charakterbildung* (Davos 1936); Karla Otto Beetza *Einführung in die moderne Psychologie*. Bd. 1-2 (Osterwieck 1921); Hellmutha Bogena *Psychologische Grundlegung der praktischen Berufsberatung* (Lagensalza 1927); Alfreda Brauchlego *Psychoanalyse und Individualpsychologie* (Leipzig 1930); Charlotte Bühler *Der menschliche Lebenslauf als psychologische Problem* (Leipzig 1933); Gustawa Bychowskiego *Psychoanaliza* (Lwów 1928); Gottfrieda Ewalda *Temperament und Charakter* (Berlin 1924), *Biologische und „reine“ Psychologie im Persönlichkeits aufbau* (Berlin 1932); A. Ferrière'a *Typy psychologiczne* (Warszawa 1930); Sigmund Freuda *Vorlesungen zur Einführung in die Psychoanalyse* (Wien 1930); Fritz Giesego *Methoden der Wirtschaftspsychologie* (Berlin 1927); Ronald Greya Gordona *Personality* (London 1927); Władysława Heinricha *Teorie i wyniki badań psychologicznych* (Warszawa 1902); Friedricha Hermsmeiera *Experimentell-psychologische Untersuchungen zur Charakterforschung* (Leipzig 1931); Carla Gustava Junga *Analytische Psychologie* (Leipzig 1923), *Psychologische Typen* (Zürich 1925); G. Kerschensteinera *Charakter, jego pojęcie i wychowanie* (Warszawa 1932); Felixa Kruegera *Der Strukturbegriff in der Psychologie* (Jena 1924); Johannesa Lindworsky'ego *Exerzitien und Charakterbildung* (Innsbruck 1926); A. Messera *Pädagogik der Gegenwart* (Leipzig 1931); Emila Saupego *Einführung in die neue Psychologie* (Osterwieck 1931).

Dziedziną zastosowania praktycznego psychologii jest nauczanie i wychowanie. W księgozbiorze BIP opracowaniami na temat wiedzy psychologicznej potrzebnej do rozwiązywania zagadnień pedagogicznych i dydaktycznych, takich jak dobór i układ treści nauczania i wychowania czy też doskonalenie metod nauczania i wychowania, były m.in.

A. Adlera *Individualpsychologie in der Schule* (Leipzig 1929) i jej polski przekład *Psychologia indywidualna w wychowaniu* (Kraków 1934); Piotra Boveta *Instynkt walki. Psychologia wychowania* (Warszawa 1926); Ludwika Chmaja *Teoria pedagogiczna psychologii indywidualnej* (Kraków 1930); E. Chodaka *Psychologia a nauka o wychowaniu* (Częstochowa 1933); W. O. Döringa *Pädagogische Psychologie* (Osterwieck 1931) i *Psychologie der Schulklasse* (Osterwieck 1930); Anny Freud *Einführung in die Psychoanalyse für Pädagogen* (Leipzig 1930); G. Grunwalda *Pädagogische Psychologie* (Berlin 1925); Tadeusza Jaroszyńskiego *Metody badań psychologicznych w szkole* (Warszawa 1925); M. Librachowej *Psychologia pedagogiczna* (Warszawa 1933); A. Messera *Die Aperzeption als Grundbegriff der pädagogischen Psychologie* (Berlin 1915); Henryka Rowida *Psychologia pedagogiczna* (Kraków 1928); *Z psychologii i fizjologii wychowania* (Lwów 1899).

Związek rozwoju człowieka z procesami nauczania i wychowania był przedmiotem rozważań zawartych m.in. w monografiach: Stefana Baleya *Psychologia wieku dojrzewania* (Lwów 1931); Stefana Błachowskiego *O fazach rozwoju psychicznego młodzieży* (Warszawa 1930); Stanleya Halla *Kinderpsychologie und Pädagogik* (Attenburg 1902); Elsy Köhler *Die Persönlichkeit den dreijährigen Kindes* (Leipzig 1926); Mieczysława Kreutza *Rozwój psychiczny młodzieży* (Warszawa 1931); Wilhelma Pepera *Jugendpsychologie für das erste Jahr* (Leipzig 1911); Bernarda Pereza *Psychologia dziecka. Trzy pierwsze lata dziecka* (Warszawa 1890); Jeana Piageta *Mowa i myślenie u dziecka* (Lwów 1929); Rudolfa Prantla *Kinderpsychologie* (Paderborn 1927); Else Schilfarth *Die psychologischen Grundlagen der heutigen Mädchenbildung* (Leipzig 1926); Jana Schwarza *Atlas rozwoju fizycznego i psychicznego* (Poznań 1937); Williama Sterna *Psychologie der frühen Kindheit bis zum sechsten Lebensjahre* (Leipzig 1928); Stefana Szumana *Badania nad rozwojem apercepcji i reprodukcji prostych kształtów u dzieci* (Poznań 1927) oraz *Badania nad rozwojem rozumienia obrazów o symbolicznej treści u dzieci i młodzieży* (Warszawa 1931); Otto Tumlrza *Pädagogische Psychologie* (Leipzig 1930); Vasilija Vasileviča Zenkovskiego *Psychologia dzieciństwa* (Lwów 1929).

Uzupełnieniem działu był zbiór piśmiennictwa na temat technik i narzędzi pomiaru inteligencji dzieci i młodzieży; przykładowe publikacje to: Alfreda Bineta, Théodore'a Simona *Pomiary rozwoju inteligencji dzieci* (Lwów 1913); A. Bineta, Lewisa Madisona Termana *Skala inteligencji Bineta-Termana* (Warszawa 1932); Marii Grzegorzewskiej *Iloraz inteligencji w skali Bineta i jego znaczenie diagnostyczne* (Lwów 1925); Stanisława Hamczyka *Jak badać*

inteligencję (Warszawa 1914); Józefy Franciszki Joteykówny *Metoda testów umysłowych i jej wartość naukowa* (Lwów 1924).

BIP zbierała też publikacje z pogranicza pedagogiki i psychologii a także filozofii i socjologii; przykładowe tytuły to Mirosława Sekrety *Przesłanki filozoficzne i psychologiczne podstawy pedagogiki współczesnej* (Kraków 1930); Carla Weissa *Pädagogische Sociologie* (Leipzig 1929).

Kwerenda katalogu BIP dowodzi obecności literatury z innych dziedzin humanistyki. Piśmiennictwo poświęcone problemom i zagadnieniom socjologicznym, filozoficznym oraz naukoznawczym reprezentują m.in.: Kazimierz Ajdukiewicz *Główne kierunki filozofii* (Lwów 1923) oraz *Główne zasady metodologii nauk i logiki formalnej* (Warszawa 1928); Emile Brehier *Histoire de la philosophie* (Paris 1928); Marian Borowski *Humanistyczne i empiryczne pierwiastki w nauce* (Lwów 1913); Ernst Burgess, Robert E. Park *Wprowadzenie do nauki socjologii* (Poznań 1926); Jan S. Bystron *Socjologia. Wstęp informacyjny i bibliograficzny* (Warszawa 1931); Tadeusz Kotarbiński *Elementy teorii poznania, logiki formalnej i metodologii nauki* (Lwów 1929); Ludwik Krzywicki *Studia socjologiczne* (Warszawa 1923); Jan Łukasiewicz *O nauce* (Lwów 1934); Friedrich Paulsen *Einleitung zur Philosophie* (Berlin 1929); Henryk Romanowski *Filozofia cywilizacji* (Warszawa 1923); Georg Simmel *Soziologie* (München 1923); Florian Znaniecki *Socjologia wychowania*. T. 1-2 (Warszawa 1928-1930). W zbiorach znalazły także swoje miejsce opracowania na temat szkół, towarzystw kulturalnych, materiały konferencyjne.

Reasumując, księgozbiór BIP był księgozbiorem nowoczesnym. Dokumentował rozwój i przemiany pedagogiki oraz nauk pokrewnych początku XX stulecia, proponując lekturę reprezentującą współczesny stan myślenia na temat wychowania i edukacji. Czytelnicy mieli więc możliwość studiowania literatury źródłowej prezentującej poglądy najwybitniejszych przedstawicieli nauki tego okresu. Zbiory biblioteczne dawały zarówno wgląd w myśl pedagogiczną J. Deweya, G. Kerschensteinera, Bertranda Russella jak i prezentowały zasady wychowania funkcjonalnego Edwarda Claparède'a, sądy moralne J. Piageta czy zasady Daltońskiego Planu Laboratoryjnego Heleny Parkhurst. Na podstawie lektury można było poznać metody wychowawcze propagowane przez Marię Montessori, Owidiusza Decroly'ego, zasady szkół waldorfskich, postawę pedagogiczną Janusza Korczaka. Księgozbiór przybliżał również zagadnienie psychoanalizy i pedagogiki psychoanalitycznej S. Freuda i Oskara Pfistera, psychologii indywidualnej w wychowaniu A. Adlera,

socjologizm pedagogiczny Emila Durkheima czy socjologiczną teorię wychowania F. Znanieckiego.

Współczesną polską i obcą produkcję wydawniczą w zbiorach BIP uzupełniały specjalistyczne dzieła z poniemieckich księgozbiorów gimnazjalnych i seminaryjnych, gromadzonych i cenionych ze względu na ich wartość naukową i historyczną [22, s.125].

Wydawnictwa ciągłe BIP kompletowała od początku swego istnienia. Do 1939 r. w zasobie znalazło się 80 tytułów czasopism w bloku sygnatur od 3501 do 3581, w liczbie około 2 000 woluminów. Oprócz tego, przeglądając *Katalog Biblioteki Instytutu Pedagogicznego w Katowicach*, można odnaleźć w nim tytuły zarejestrowane wspólnie z wydawnictwami zwartymi. Są to np. „Filomata” R. 29 (Lwów 1931); „Pädagogisch-Psychologische Arbeiten” Bd. 9-16 (Leipzig 1921-1927); „Jahrbuch der Charakterologie” T. 1-6 (Charlottenburg 1924-1929).

Wydawnictwa periodyczne, zawierając ogólne elementy wiedzy pedagogicznej, publikowały wyniki konkretnych doświadczeń dydaktycznych i wychowawczych. Uzupełniały tym samym i pogłębiały wiedzę zawartą w podręcznikach i monografiach pedagogicznych, informując o aktualnych praktycznych rozwiązaniach w sferze działalności dydaktyczno-wychowawczej i polityki oświatowej.

Źródłem wpływu periodyków polskich do biblioteki (53 tytuły) była głównie wymiana za „Chowanę” oraz prenumerata [21, s. 56]. BIP subskrybowała również 18 tytułów czasopism niemieckich, 5 – francuskich, 3 – angielskie oraz jedno czasopismo włoskie.

Podstawę zbiorów czasopiśmienniczych BIP stanowiły polskie wydawnictwa pedagogiczne o charakterze naukowym, fachowym i urzędowym. W grupie czasopism ogólnopedagogicznych poruszających ogólne problemy pedagogiki i oświaty znalazły się „Chowanna”, „Kwartalnik Pedagogiczny”, „Miesięcznik Pedagogiczny”, „Przegląd Pedagogiczny”, „Ruch Pedagogiczny”, „Wiedza i Życie” oraz „Głos Nauczycielski”, „Nauczyciel Polski”, „Oświata i Wychowanie”. Można w nich było znaleźć artykuły traktujące o polityce oświatowej, sprawach ustroju szkolnego, działalności instytucji oświatowych i nadzoru pedagogicznego, a także problemach teoretycznych i praktycznych związanych z procesem dydaktycznym i wychowawczym.

Problemom teorii i praktyki wychowania w szkołach poszczególnych typów, skierowanym do węższej grupy odbiorców, poświęcone były pisma specjalistyczno-pedagogiczne, np. „Szkoła Specjalna”, „Szkoła Zawodowa”. Charakter regionalny miała „Szkoła Śląska”.

Oddzielną grupę stanowiły czasopisma przedmiotowo-metodyczne publikujące prace dydaktyczno-metodyczne z poszczególnych

dyscyplin nauczania. Miejscem wymiany doświadczeń z praktyki nauczania były m.in. „Fizyka i Chemia w Szkole”, „Język Polski”, „Muzyka w Szkole”, „Neofilolog”, „Polonista”, „Praca Ręczna w Szkole”, „Wychowanie Fizyczne w Szkole”.

BIP posiadała także w zasobie czasopisma oświatowe o charakterze urzędowym. W tej grupie druków znalazł się „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego” oraz 8 tytułów dzienników urzędowych wydawanych przez kuratoria poszczególnych okręgów szkolnych w tym „Dziennik Urzędowy Wydziału Oświecenia Publicznego Województwa Śląskiego”.

Na zakończenie przeglądu czasopism ogólnopedagogicznych wspomnieć należy o tytułach prenumerowanych za granicą. Warto spośród nich wymienić „Année Pédagogique”, „Éducation”, „Erziehung”, „Hilfsschule”, „Pädagogisches Zentralblatt”, „Rivista Pedagogica”, „Schulreform”, „Zeitschrift für Kinderforschung”.

Uzupełnienie literatury pedagogicznej stanowiły czasopisma z zakresu psychologii i innych nauk współdziałających z pedagogiką, np. „Kwartalnik Psychologiczny”, „Opieka nad Dzieckiem”, „Polskie Archiwum Psychologii”, „Pediatria Polska” a także „Deutsche Psychologie”, „Internationale Zeitschrift für Individualpsychologie”, „Journal of Genetic Psychology”, „Philosophie, Psychologie, Pädagogik”, „Psychological Abstracts”, „Journal of Educational Psychology”, „Zeitschrift für Angewandte Psychologie”, „Zeitschrift für Pädagogische Psychologie und Experimentelle Pädagogik”, „Zeitschrift für Schulgesundheitspflege und Soziale Hygiene”.

Repertuar czasopism z dziedziny pozostałych nauk społecznych w zbiorach BIP był dość skromny, ale reprezentowany przez znaczące tytuły; należały do nich: „Kwartalnik Filozoficzny”, „Kwartalnik Historyczny”, „Nauka Polska”, „Przegląd Filozoficzny”, „Przegląd Humanistyczny”, „Przegląd Społeczny”, „Przegląd Współczesny” a także „Revue Internationale de Soziologie”².

Katalogi i udostępnianie zbiorów BIP

Organizatorzy biblioteki duże znaczenie przykładali do dokumentowania własnych zbiorów a także do informowania o gromadzonych

---

² Zamierzeniem biblioteki (nie zrealizowanym) było skompletowanie działu czasopism polskich wydawanych po roku 1918, zwłaszcza utworzenie archiwalnego działu czasopism szkolnych z regionu śląskiego, a także opracowanie kartoteki zawartości czasopism.

materiałach bibliotecznych oraz ich treści. Podstawowym źródłem informacji o zbiorach BIP były jej katalogi. Od 1930 r. biblioteka zaczęła prowadzić na potrzeby wewnętrzne alfabetyczny katalog kartkowy, udostępniany również czytelnikom. Na jego podstawie w 1934 r. staraniem Piotra Stasiaka, nowego kierownika biblioteki, został wydany drukiem *Katalog Biblioteki Instytutu Pedagogicznego*. Zawierał on wykaz nabytków, które zostały zinwentaryzowane od 23 listopada 1928 r. do 15 grudnia 1934 r. Opisy bibliograficzne książek (s. 3-68) uszeregowane alfabetycznie, uwzględniały sygnaturę, autora, tytuł, numer tomu (w przypadku wydawnictw wielotomowych) oraz miejsce i rok wydania. W drugiej części katalogu, również w kolejności alfabetycznej, przedstawiono spis czasopism (s. 69-71). Obejmował on sygnaturę, tytuł czasopisma i numery roczników. Całość uzupełniał *Regulamin Biblioteki Instytutu Pedagogicznego w Katowicach* zatwierdzony 28 września 1934 r. przez Dyrektora Instytutu (s. 73-76).

W odczuciu kierownictwa BIP katalog ten tylko „na pewien czas uprzystępniał korzystanie z księgozbioru. Po paru miesiącach nie było już miejsca na wpisywanie w nim nowych nabytków. Po roku wytworzyła się taka sytuacja, że jedna trzecia księgozbioru [około 700 woluminów – M.K.], i to z wpływów, znalazła się poza katalogiem drukowanym” [22, s. 128].

Informacje o późniejszych wpływach do biblioteki były podawane do druku w dodatku do „Chowanny”, zatytułowanym „Sprawy Szkolne na Śląsku” (w okresie od 1937 nr 9 do 1939 nr 5-6). Publikowane skrócone opisy bibliograficzne książek wraz z sygnaturami dawały czytelnikom, oprócz rozeznania w nowościach zakupionych przez bibliotekę, możliwość składania listowych zamówień zamiejscowych.

Troską i dążeniem kierownictwa nadal pozostawało więc stworzenie pełnych katalogów BIP, zgodnie z obowiązującymi normami, pozwalających na szybkie i łatwe wyszukiwanie materiałów do różnych zagadnień. W 1935 r. rozpoczęto prace nad dwoma katalogami kłamrowymi – alfabetycznym i rzeczowym – do użytku czytelników oraz alfabetycznym katalogiem kartkowym przeznaczonym do użytku wewnętrznego biblioteki.

Opisy katalogowe sporządzano według *Przepisów katalogowania w bibliotekach polskich* opracowanych przez Józefa Grycza [21, s. 58-59]. Układ katalogu rzeczowego oparto na zasadach systematyki naukowej, najprawdopodobniej w oparciu o Uniwersalną Klasyfikację Dziesiętną. Przypuszczenie to powzięto po zapoznaniu się z treścią wykładu H. Rowida, w którym omawiając klasyfikację UKD wraz z podziałami, szczególną uwagę poświęcił działowi trzeciemu. H. Rowid

charakteryzując systematykę nauk pedagogicznych opracowaną przez Bureau International d'Éducation w Genewie, zwracał uwagę na działy o symbolach klasyfikacyjnych od 37A do 37R, gdzie mieściły się m.in. takie zagadnienia jak:

37 A – dzieła ogólne z zakresu pedagogiki, np. stan wychowania w rozmaitych krajach itp.;

37 B – historia wychowania;

37 C – biografie wychowawców.

Można przyjąć, że w katalogu rzeczowym BIP znalazły się również następujące, wyszczególnione przez H. Rowida działy:

370 – teorie wychowania;

371 – ogólne poglądy na wychowanie;

372 – nauczanie na poziomie elementarnym;

373 – nauczanie na poziomie średnim;

374 – nauczanie dorosłych;

375 – dydaktyka specjalna;

376 – wychowanie podług płci i wieku;

377 – wychowanie osobowości;

378 – wychowanie wyższe;

379 – administracja szkolna [3, k. 34-35].

W ciągu pierwszych sześciu lat działalności Instytutu Pedagogicznego zgromadzony tam księgozbiór był dostępny jedynie jego słuchaczom i kadrze naukowo-dydaktycznej. Ponieważ nauczyciele tworzyli środowisko intelektualne żywo zainteresowane dokształcaniem się, w roku 1934, rozumiejąc potrzebę stałego kontaktu nauczycielstwa z książką i biblioteką naukową, BIP wprowadziła otwartą politykę udostępniania zbiorów. Dostęp do księgozbioru przysługiwał odtąd wszystkim studiującym i zawodowo związanym ze szkolnictwem. BIP przejęła tym samym „rolę centralnej biblioteki pedagogicznej na województwo śląskie” [21, s. 55].

Biblioteka była otwarta dla czytelników codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt. Wypożyczalnia działała w godzinach 16⁰⁰-19⁰⁰, w soboty – 12⁰⁰-13³⁰, zaś czytelnia udostępniała księgozbiór w godzinach 12⁰⁰-19⁰⁰, w soboty – 8⁰⁰-13³⁰.

Podstawowe formy udostępniania zbiorów obejmowały wypożyczanie książek poza obręb biblioteki oraz udostępnianie prezencyjne książek i czasopism w czytelnii. Zbiory biblioteczne na zewnątrz udostępniano w wypożyczalni. Ze względów ekonomicznych wypożyczano też, za pośrednictwem wytypowanej osoby, raz w miesiącu, większą partię książek czytelnikom z oddalonych od

Katowic miejscowości. Powodzeniem, szczególnie wśród nauczycieli z okolic Bielska, Cieszyna, Lublińca, Tarnowskich Gór i Rybnika, cieszyła się wysyłka książek drogą pocztową.

W czytelni został wyodrębniony tzw. kanon podstawowy źródeł informacji w postaci księgozbioru podręcznego, składającego się głównie z wydawnictw informacyjnych (słowników, encyklopedii i bibliografii) oraz czasopism bieżących i broszur. Jego uzupełnienie stanowił prowadzony przez BIP katalog zbioru oraz kartoteki biblioteczne, np. dorobek bibliograficzny BIP. Oprócz wydawnictw specjalnych, lektorium umożliwiała czytelnikom także korzystanie ze zbiorów ogólnych i specjalistycznych, dostarczanych z magazynu.

Analiza *Katalogu Biblioteki Instytutu Pedagogicznego* pozwala przyjąć, że na półkach czytelni znalazły się m.in. wydawnictwa encyklopedyczne oraz leksykony i słowniki: Michała Arcta *Słownik ilustrowany języka polskiego*. T. 1-2 (Warszawa 1929) oraz tegoż autora *Słownik frazeologiczny* (Warszawa 1928) i *Słownik wyrazów obcych* (Warszawa 1933); Aleksandra Brücknera *Słownik etymologiczny języka polskiego* (Warszawa 1927); Karla Wilhelma Clauberga, Waltera Dubislava *Systematisches Wörterbuch der Philosophie* (Leipzig 1923); Rudolfa Eislera *Handwörterbuch der Philosophie* (Berlin 1922); *Encyklopedia ilustrowana Trzaski, Ewerta i Michalskiego* (Warszawa 1927); Władysława Kiersta, Oskara Calliera *Słowniczek polskiego i angielskiego języka* (Leipzig 1897); Jana Łosia *Zasady ortografii polskiej i słownik ortograficzny* (Lwów 1928); *Podręczna encyklopedia pedagogiczna*. T. 1-2 (Lwów 1923-1925); *Psychologisches Wörterbuch* (Leipzig 1928); *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. T. 1-16 (Warszawa 1880-1902); Alfreda Vierkandta *Handwörterbuch der Soziologie* (Stuttgart 1931).

Odrębną część zbiorów czytelni stanowiły z pewnością bibliografie, np. Antoniego Karbowiaka *Bibliografia pedagogiczna* (Lwów 1920); Jana Muszkowskiego, Heleny Radlińskiej *Bibliografia oświaty pozaszkolnej*. T. 1-2 (Warszawa 1929-1932); Reginy Rudzińskiej *Bibliografia pracy społecznej 1900-1928* (Warszawa 1929) oraz katalogi, np. Adama Łysakowskiego *Zbiorowy katalog psychologicznych i pokrewnych czasopism bibliotek polskich* (Poznań 1931), a także roczniki, np. Daniela Robinsona *Rocznik Pedagogiczny*. T. 1-3 (Warszawa 1923, 1924, 1928); *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej za rok 1928* (Warszawa 1928).

Służba informacyjna BIB

Do zadań statutowych BIP, określonych w jej regulaminie, należało również ułatwianie korzystania ze zbiorów. Władze Instytutu Pedagogicznego organizując bibliotekę pragnęły zgromadzić nie tylko specjalistyczną literaturę, ale uczynić z niej „żywy warsztat pracy i studiów». Zadaniem biblioteki było nie tylko dostarczać żądanych książek, ale udzielać informacji bibliograficznych i służyć pomocą w doborze odpowiedniej lektury” [24, s. 78]. Bibliotekarze pomagali czytelnikom dotrzeć do poszukiwanej literatury, udzielając zarówno prostych informacji bibliotecznych, katalogowych, jak i informacji bibliograficznych oraz przeprowadzając kwerendy. Wobec braku kompletnych ogólnodostępnych katalogów – alfabetycznego i systematycznego – wynikała konieczność stałego udzielania wyjaśnień dotyczących księgozbioru biblioteki, nowości wydawniczych oraz okazywanie pomocy w odnalezieniu wydawnictw zwartych i ciągłych.

Bardzo istotną częścią działalności BIP było również prowadzenie dla czytelników poszukiwań bibliograficznych. Wskazywanie odpowiednich materiałów oraz opracowywanie kwerend miało dwojaką formę – informacji ustnej w czytelni biblioteki, lub informacji pisemnej dostarczanej drogą korespondencyjną [22, s. 128]. Po pomoc bibliograficzną do biblioteki udawali się przede wszystkim słuchacze Instytutu Pedagogicznego oraz nauczyciele. Znajdowali tu materiały do egzaminów, prac seminaryjnych lub referatów na konferencje czy zebrania środowiskowe. Warto podkreślić, iż oprócz lektur i niezbędnych informacji bibliograficznych czytelnikom udzielano tam również wskazówek metodycznych. Podobnie na zajęciach w Instytucie byli oni zaznajamiani przez wykładowców z metodologią pracy umysłowej. Jako przykład może posłużyć wykład H. Rowida. Przy okazji podawania tematów prac dyplomowych w swym wystąpieniu na temat *Pedagogika ogólna na tle współczesnych prądów wychowania* (w roku szkolnym 1935/36) informował studentów zarówno o istniejących bibliografiach dziedzinowych (np. *Service Bibliographique*), bibliografiach ogólnych (np. „Nowa Książka”), koncepcji podziału wiedzy ludzkiej według Melvila Deweya, schemacie katalogu rzeczowego, a także zaznajamiał z technikami pracy umysłowej. H. Rowid doradzał jak zbierać materiały bibliograficzne, jak je porządkować, jak prawidłowo sporządzać opisy książek i spisy bibliograficzne, informował o technice stosowania cytoowań bibliograficznych w samodzielnych pracach studentów [3, k. 34-35]. Działalność dydaktyczno-metodyczna, prowadzona równolegle przez BIP

oraz kadre wykładowców Instytutu, rzetelnie przygotowywała słuchaczy do samodzielnej pracy umysłowej.

Odrębną grupę użytkowników informacji stanowili tzw. referenci prasowi konferencji rejonowych, zobowiązani do informowania nauczycieli o nowych wydawnictwach pedagogicznych lub o ważniejszych przejawach życia szkolnego. Biblioteka udostępniała im zbiory i warsztaty informacyjne; niejednokrotnie także wyręczała w obowiązku przygotowania informacji na temat nowości pedagogicznych i informowaniu o ich treści [22, s. 128].

Propaganda biblioteki i jej zbiorów wśród nauczycielstwa była przedmiotem szczególnej troski władz Instytutu Pedagogicznego. Wychodzono bowiem z założenia, iż „książka jest niezbędnym czynnikiem rozwoju osobowości nauczyciela i wytworzenia w nim odpowiedniego stopnia kultury pedagogicznej i ogólnej” [6, 1937, z. 4, s. 383].

W 1937 r. kierownictwo Instytutu podjęło decyzję o organizowaniu przez bibliotekę comiesięcznych konferencji bibliograficznych „celem stałego informowania nauczycielstwa o nowych wydawnictwach godnych uwagi” [6, 1937, z. 4, s. 383]. W tym czasie projektowano także publikowanie na łamach „Chowanny” miesięcznego biuletynu bibliograficznego, pod redakcją P. Stasiaka. Materiały bibliograficzne prezentowane na konferencjach jak i podawane do druku zestawiała BIP.

Jednym z zasadniczych zadań „Chowanny” było zaznajamianie czytelników z nowościami wydawniczymi. Temu celowi służyły recenzje i omówienia wydawnictw zwartych i ciągłych w działach *Sprawozdania i oceny*, *Oceny książek*, *Recenzje* oraz *Recenzje i sprawozdania*. Ich autorami byli wybitni specjaliści, stali współpracownicy naukowcy Instytutu Pedagogicznego [5, s. 118-123].

Do popularyzacji literatury pedagogicznej BIP czynnie włączyła się już w roku 1934, publikując w „Chowannie”, począwszy od numeru 3., swój dorobek bibliograficzny. Rubryka zatytułowana *Zapiski bibliograficzne* miała charakter bibliografii treściowej – specjalnej. Były tam rejestrowane przez BIP opisy bibliograficzne najnowszych wydawnictw zwartych i ciągłych z dziedziny szeroko pojętej pedagogiki i psychologii, a także filozofii, literatury, socjologii i kultury. W latach 1934-1939 zamieszczono informację o ponad 200 pozycjach wydawniczych polskich i zagranicznych.

W 1937 r. na łamach „Chowanny” zagościła nowa rubryka redagowana przez P. Stasiaka pt. *Wiadomości bibliograficzne* o charakterze bibliografii adnotowanej; do zamieszczonego opisu bibliograficznego książki lub czasopisma była dołączona zwięzła recenzja omawianej pozycji. *Wiadomości bibliograficzne* ukazały się zaledwie

trzykrotnie, charakteryzując w sumie 18 pozycji wydawniczych. Na uwagę zasługuje fakt, iż rubryka ta pełniła też funkcje promocyjne, omawiając wyłącznie publikacje polskie, a w szczególności produkcję Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych oraz „Książnicy-Atlas” – głównych ofiarodawców podręczników.

Opracowując *Zapiski bibliograficzne* oraz *Wiadomości bibliograficzne* nie przyjęto żadnego układu formalnego lub rzeczowego tych rubryk. W intencji twórców zbierany przez BIP i podawany do druku materiał bibliograficzny miał stanowić bieżącą bibliografię zalecającą dla słuchaczy Instytutu oraz kadr nauczycielskich, psychologów, lekarzy i higienistek szkolnych. Formą informacji zbiorowej były także publikowane w wydawnictwach Instytutu Pedagogicznego roczne sprawozdania z działalności placówki.

Pracownicy i baza lokalowa

Obsada biblioteki była jednoosobowa. Stanowisko kierownika zajmowała Jadwiga Boyé, później funkcję tę przejął P. Stasiak [4]. Do obowiązków bibliotekarza należało wykonywanie wszelkich prac związanych z gromadzeniem, opracowaniem i udostępnianiem zbiorów, udzielanie informacji ustnych i pisemnych, bibliografowanie. Przy jednoosobowej obsadzie bardzo utrudnione było wykonywanie wielu prac zaległych (przeinwentaryzowanie zbiorów, opracowywanie katalogów i kartotek). Sytuację znacznie ułatwiała pomoc nauczyciela, Stanisława Greli, który włączył się w prace nad katalogowaniem zbiorów [21, s. 59].

BIP, organizacyjnie związana z Instytutem Pedagogicznym, zawsze mieściła się w budynku zajmowanym przez Instytut. W roku szkolnym 1928/1929 było to Gimnazjum Państwowe przy ul. Mickiewicza, następnie w latach 1929-1933 lokal byłego gmachu sejmowego przy ul. Wojewódzkiej 45, w okresie 1933-1936 siedzibą BIP były Śląskie Techniczne Zakłady Naukowe, zaś w latach 1936-1939 budynek przy ul. Szkolnej 9. Warunki lokalowe biblioteki były bardzo skromne³, a wobec rosnącej liczby książek i ruchu czytelników stale zbyt małe. Mimo wielu przeprowadzek i związanych z nimi utrudnień oraz natłokiem prac, BIP starała się utrzymywać wysoki poziom usług i stworzyć sprzyjającą rozwojowi czytelnictwa atmosferę.

---

³ Dopiero latem 1936 r. na potrzeby BIP zorganizowano czytelnię, wypożyczalnię z pokojem katalogowym oraz magazyn w osobnych, przystosowanych do tych celów pomieszczeniach.

Pomyślny i harmonijny rozwój Instytutu Pedagogicznego, a wraz z nim biblioteki, przerwał wybuch II wojny światowej. Celem okupantów niemieckich była likwidacja Instytutu i całkowite zniszczenie jego księgozbioru. Książki i czasopisma zostały przeznaczone na przemiał w fabryce papieru w Mikołowie. Z prawie dziesięcioletniego księgozbioru, z narażeniem życia, Feliks i Wincenty Kłosowie oraz Józef Grzebiela, ukryli i uratowali około 4 000 woluminów [15, s. 132-133]. W ten sposób zakończył się pierwszy, międzywojenny, etap działalności Instytutu.

Podsumowanie

BIP realizując zadania statutowe, odegrała ważną rolę w procesie kształcenia i doskonalenia zawodowego ogółu nauczycielstwa śląskiego.

Jej szczególna rola polegała na wspomaganiu nauczycieli w procesach edukacyjnych. Duże znaczenie dla środowiska polskiej inteligencji miała działalność informacyjna biblioteki ściśle skorelowana z planami i programami nauczania Instytutu Pedagogicznego. Poprzez zbiory BIP ten krąg czytelniczy miał zapewniony dostęp do najnowszej polskiej produkcji wydawniczej w dziedzinie pedagogiki i nauk pokrewnych oraz do najważniejszych wydawnictw obcojęzycznych. Działalność informacyjna BIP przejawiała się zatem w gromadzeniu, opracowywaniu, przetwarzaniu specjalistycznych źródeł informacji (książek, czasopism, katalogu, kartotek) oraz na udostępnianiu ich czytelnikom.

Księgozbiór BIP spełniał rolę:

- podstawowego warsztatu pracy naukowej w pełni odpowiadającego potrzebom studentów i pracowników Instytutu Pedagogicznego;
- zbioru dzieł naukowych i informacyjnych umożliwiających samokształcenie i doskonalenie zawodowe szerokich rzesz nauczycielstwa;
- zbioru dzieł pomocniczych w pracy dydaktyczno-wychowawczej;
- ośrodka informacji naukowej dla nauczycieli.

BIP wpłynęła w znaczący sposób na pogłębienie naukowego przygotowania polskich nauczycieli do pracy w szkolnictwie oraz przyczyniła się do wzbogacenia ich wiedzy praktyczno-zawodowej. Pośrednio zbiory biblioteczne wywierały również wpływ na podnoszenie prestiżu zawodowego nauczycieli, ułatwiały im przejście na wyższe stanowiska w szkolnictwie oraz pomagały w uzyskaniu awansu material-

nego. BIP umożliwiała rozwój nauczycielskich aspiracji naukowych oraz propagowała postęp w zakresie oświaty na Śląsku.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] *80 lat historii kształcenia nauczycieli na Śląsku*. Oprac. merytor. S. Juszczyk. Katowice 2009. ISBN 978-83-60879-60-3.
- [2] Archiwum Państwowe w Katowicach [zespół]. Urząd Wojewódzki Śląski. Wydział Oświecenia Publicznego, sygn. 2849.
- [3] Archiwum Państwowe w Katowicach [zespół]. Urząd Wojewódzki Śląski. Wydział Oświecenia Publicznego, sygn. 1041.
- [4] Archiwum Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach [zespół]. Akta personalne, sygn. 234/S.
- [5] Budniak A.: *Czasopismo pedagogiczne „Chowanna”. (1929-1997). Zarys monograficzny*. Katowice 1999. ISBN 83-226-0942-6.
- [6] „Chowanna. Kwartalnik poświęcony naukowym zagadnieniom wychowania” Katowice 1929-. ISSN 0137-706X.
- [7] Czernichowski E.: *Organizacja i znaczenie Instytutu Pedagogicznego w Katowicach*. Katowice 1930.
- [8] Dobrowolski T.: *Geneza i początki Instytutu Pedagogicznego w Katowicach*. Katowice 1960.
- [9] Dyba K.: *Rola Instytutu Pedagogicznego i Biblioteki Pedagogicznej w rozwoju oświaty polskiej w województwie śląskim. W: W służbie oświaty polskiej na Górnym Śląsku. 65 rocznica powstania Instytutu Pedagogicznego i Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach*. Katowice 1993, k. [1-6].
- [10] *Instytut Pedagogiczny w Katowicach*. Katowice 1928.
- [11] *Instytut Pedagogiczny w Katowicach w latach 1930-1932*. Katowice 1933.
- [12] Jelonkiewicz-Kempa G.: *Rola Instytutu Pedagogicznego w Katowicach w organizowaniu kształcenia nauczycieli. W: Kierunki działalności pedagogicznej na Śląsku w latach 1922-1939*. Red. W. Bobrowska-Nowak. Katowice 1982, s. 132-149. ISBN 83-00-00347-9.
- [13] *Katalog Biblioteki Instytutu Pedagogicznego*. Katowice 1934.
- [14] Olszówka M., Wołczyk U.: *Biblioteki pedagogiczne i działalność naukowa nauczycieli w województwie śląskim (1922-1939)*. Katowice 2000. ISBN 83-226-1025-4.

- [15] Pieter J.: *Instytut Pedagogiczny w Katowicach*. W: *Instytuty pedagogiczne Związku Nauczycielstwa Polskiego*. Wybór: B. Suchodolski. Warszawa 1972, s. 129-147.
- [16] Pieter J.: *Pierwsza wyższa uczelnia polska na Śląsku*. Zwięzła relacja o b. Instytucie Pedagogicznym w Katowicach. „Zaranie Śląskie” 1957 nr 1/2, s. 15-20.
- [17] Prażmowski J.: *Szkolnictwo w Województwie Śląskim. Przed-szkola, szkoły wszelkiego typu, nauczycielstwo*. Katowice 1936.
- [18] *Program naukowy 3-letniego Studium Instytutu Pedagogicznego w Katowicach w latach 1936/37-1938/39*. Cz.1-2. Katowice 1937.
- [19] Rowid H.: *Nowa organizacja studiów nauczycielskich w Polsce i zagranicą*. *Instytuty pedagogiczne, akademie pedagogiczne, pedagogia*. Warszawa 1931.
- [20] Sekreta M.: *Instytut Pedagogiczny w Katowicach*. *Przesłanki ideologiczne*. „Komunikaty Instytutu Śląskiego w Katowicach” 1935 S.1 nr 30, s. 1-6.
- [21] *Sprawozdanie z działalności Instytutu Pedagogicznego w Katowicach w latach 1934/35-1935/36*. Katowice 1936.
- [22] Stasiak P.: *Biblioteka Instytutu Pedagogicznego w Katowicach*. „Zaranie Śląskie” 1936 z. 2, s. 123-131.
- [23] *Statut organizacyjny Instytutu Pedagogicznego w Katowicach*. Katowice 1934.
- [24] *Z działalności Instytutu Pedagogicznego w Katowicach w latach 1932/33-1933/34*. Katowice 1934.

Maria Kycler

Acquisitions and Cataloging Department

Library of the University of Silesia in Katowice

e-mail: gama@bg.us.edu.pl

**ACTIVITY OF THE INSTITUTE OF PEDAGOGY LIBRARY
IN KATOWICE FOR THE BENEFIT OF TEACHERS IN UPPER SILESIA
BETWEEN YEARS 1928-1939**

ABSTRACT:

The article presents the activity of the Institute of Pedagogy Library in Katowice between the years 1928-1939. It is based on source documents and discusses the library's collection and information service aimed at the users.

KEYWORDS:

Collection development policy. Information activities. Institute of Pedagogy Library. Library collection. Teacher's education.